

Mar rizado en Taiwán

Description

A través da resposta chinesa en forma de grandes manobras militares pero igualmente de decisións políticas, diplomáticas e económicas, puidemos apreciar os graves efectos da recente visita da presidenta do Congreso dos EUA, Nancy Pelosi, á illa de Formosa, así bautizada polos portugueses en 1590 en razón da súa beleza. As augas permanecerán axitadas durante bastante tempo e o difícil xogo xeoestratéxico que se está a desenvolver no estreito de Taiwán ameaza con se converter nun dos grandes conflitos no século XXI. Nesta ocasión, dende a perspectiva das autoridades chinesas, a decisión de repudiar a visita da terceira figura mais relevante na xerarquía institucional estadounidense a Taipéi, manifestada de forma insistente nas semanas e días previos, acadou o nivel coñecido como “*wu wei yan zhi bu yu*”, o máis elevado en termos de advertencia precisamente para remarcar que se trata dunha liña vermella.

Taiwán, como é coñecido, ou a República de China (o seu nome oficial), é un estado de facto, pero non de dereito. É recoñecido como tal por un número reducido de países (14 fronte a 181, que recoñecen a República Popular), que diminuíu ao longo dos anos. Porén, hoxe en día, máis que o feito do recoñecemento formal, o decisivo é o apoio prestado por algúns países, especialmente os EUA ou Xapón, e outros próximos, tamén asomando a cabeza en Europa (Lituania, Chequia...), que atopan neste diferendo con Beijing un puntal de nerviosismo que, a contrario sensu, esperta a inquietudanza nas autoridades do Partido Comunista (PCCh).

Algúns remontan a historia contemporánea do problema de Taiwán á guerra civil chinesa, que deixou o futuro de Taiwán un tanto no aire. A República Chinesa de Chiang Kai-shek tomou o control da illa en 1945, tras a derrota de Xapón na Segunda Guerra Mundial. Pero a súa vixencia no continente rematou en 1949 e o derrotado Kuomintang (KMT) trasladou alí as súas tropas, mantendo a ficción de representar a súa continuidade. Mao, coa fronte de Corea aberta, non acabou aquí a guerra civil mentres Washington convertía a Taiwán nun portaavións insomexible, como dixeran o xeneral Douglas MacArthur. E non foi ata os anos 80 cando os taiwaneses foron liberados do sistema ditatorial.

Pero para o PCCh, a cuestión de Taiwán vai máis aló e é importante telo en conta para comprender plenamente o contexto. É un tema histórico-político que está ligado á “humillación nacional”, cando tivo que ceder a illa a Xapón polo Tratado de Shimonoseki (1895) como consecuencia doutra guerra perdida. Cando os presidentes estadounidense e chinés, Joe Biden e Xi Jinping, conversaron virtualmente por última vez, o pasado 28 de xullo, o segundo apelou ao contexto histórico como xustificación principal do seu enfoque, antes de engadir que “aqueles que xogan con lume acabarán por se queimar”.

“Taiwán non é negociable”

Taiwán é o tema máis sensible nas relacións entre China e os Estados Unidos. O PCCh pode negociar sobre chips, aranceis, en case todo, pero dificilmente o fará sobre Taiwán, un interese que considera central. Pasaron sete anos entre a

viaxe de Nixon (1972) e o recoñecemento diplomático (1979) e ese atraso ten unha explicación: o desacordo sobre Taiwán. O principio de “unha soa China” é a viga principal que sostén unha relación bilateral tan complexa. Washington recoñeceu entón que só hai unha China no mundo e que Taiwán forma parte dela, admitindo a lexitimidade da aspiración da reunificación, que debe ser pacífica. A Casa Branca reservou a “ambigüidade estratéxica” para decidir como actuar en caso de querer levala a cabo pola forza, deixando sen determinar o nivel de apoio que se prestará: ¿só armas como ata agora ou tamén efectivos militares?. Pola súa banda, China aprobou en 2005 unha lei antisecesión que contempla o dereito a recorrer á forza para impedir a independencia *de iure*.

Cunha China no curral occidental, Taiwán non tería importancia xeopolítica; cunha China rival, todo o contrario: a súa localización estratéxica, a súa importancia económica, a relevancia tecnolóxica, etc. aumentan o seu valor. Cada día está máis claro que ten todo o potencial para se converter no catalizador da gran contenda do século XXI que poida dirimir a continuidade ou non da hexemonía global estadounidense. E nese sentido, a comparación con Ucraína é recorrente. Ben podería acabar sendo unha das claves de decantación da actual incipiente guerra fría.

Unha illa que se afasta do continente

Na illa, o panorama político actual é desfavorable para o PCCh. Desde 2016, gobernan os independentistas do Minjindang. Aínda que Taiwán está politicamente dividida practicamente en dous bloques en función da relación coa China continental, o certo é que os nacionalistas ou “azuis”, hoxe teñen poucas posibilidades de recuperar o poder (en novembro hai eleccións locais e as presidenciais e lexislativas deben agardar a 2024). Canto máis se perpetúe o secesionismo en Taipéi, menos probable é que China poida confiar nun camiño pacífico cara á reunificación, a súa principal opción.

Esta realidade, por outra banda, evoluciona a contra reloxo: en pouco máis dun par de décadas cumpriranse 100 anos dende que Beijing perdeu o control da illa (superado se nos remontamos á crise do século XIX). Isto explica que o actual líder chinés Xi Jinping instara a apurar un rumbo institucional para o reencontro, algo quizais posible co seu antigo rival, o KMT, pero imposible co secesionismo. Nin sequera se falan.

A viaxe de Pelosi a Taiwán converteuse en emblemática. Para China, é unha expresión da “convivencia” entre os independentistas e os máis rancios belicistas estadounidenses que queren xogar a “carta de Taiwán” para conter a súa emerxencia. Algúns, como o republicano ex Secretario de Estado M. Pompeo, xa pediron o recoñecemento diplomático da illa. Para Taiwán, expresa a decisión de Estados Unidos de permanecer ao seu lado, ofrecendo un impulso moi importante ao seu distanciamento do continente. Pero o PCCh, advirte: úsanvos, abandonáronvos en 1979 e volverano a facer se lles convén aos seus intereses nacionais que, por suposto, están moi por riba de calquera valor moral supostamente superior, por mais que agora se louve a súa “democracia vibrante”. Confiar todo –ou case– ao seu apoio, venda de armas incluída, é unha política en extremo arriscado e o seu hipotético fracaso será pagado polos propios taiwaneses. É mesmo suicida, de se confirmar o peor escenario. Se negocias, quizais poidas conseguir concesións; se es derrotado, imporanche as condicións.

Prevención de conflitos

Estados Unidos entraría en guerra coa China por Taiwán? Malia algunhas declaracións recentes do presidente Joe Biden que suxiren unha resposta afirmativa, o certo é que a ambigüidade non se disipou por completo. Para os EUA, Taiwán pode derivar nunha trampa de credibilidade se promete máis do que pode ou está disposto a cumprir. Non só Taiwán está observando, senón moitos países de Asia que igualmente teñen reservas sobre a crecente influencia e poder de China ou teñen litixios territoriais ou marítimos con ela.

Pero o presidente Xi Jinping, en vésperas dun congreso do PCCh que debe revalidar o seu terceiro mandato, non pode mirar para outro lado. O que pasou como consecuencia da visita de Pelosi podería traducirse nun endurecemento a futuro da posición de China.

Agora, a reticencia de Taiwán á reunificación débese a un dilema: a elección entre a identidade chinesa ou a identidade democrática. E tamén é o medo ao incumprimento das garantías. O principio “un país, dous sistemas”, ideado precisamente para resolver esta cuestión, ateigado de moitas promesas xenerosas do Pequeno Temoneiro Deng Xiaoping, hoxe xa non é que pareza insuficiente senón que moitos o consideran baleiro tras os adxectivos patrióticos de moda en Hong Kong.

Calmar conflitos ou escalar? Alguén lembra a prevención? Coa que está a caer nun mundo asolado por mil crises e traxedias, un pouco de “sentidiño” non estaría de máis. Para todos.

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

China and the Chinese world

ETIQUETAS

China Taiwán EUA EPL Estreito de Taiwan

IDIOMA

Galego

INVESTIGACION

International Relations

Date Created

September 6, 2022

Meta Fields

Autoria : 3717

Datapublicacion : 20220906